

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84500,Kiedron-Jozef.html>
2022-12-03, 13:30

Kiedroń Józef

KIEDROŃ Józef (17 III 1879, Błędowice Dolne, ob. w granicach Hawirzowa, Czechy – 25 I 1932, Berlin), górnik, organizator przemysłu górniczego-hutniczego. Syn Józefa, właściciela gospodarstwa rolnego, i Marianny z Jaworków.

Dzieciństwo spędził w Datyniach Dolnych, gdzie rodzice mieli gospodarstwo. Od 13 roku życia, po śmierci rodziców, musiał utrzymywać się sam. W 1898 ukończył szkołę realną w Cieszynie. Był członkiem zakonspirowanej organizacji „Jedność”, a potem „Znicz” (prezes w 1898–99) skupiających młodzież polską ze Śląska Cieszyńskiego. Następnie studiował w Szkole Politechnicznej we Lwowie, ale po roku przeniósł się na Bergakademie do Leoben w Austrii; uczelnię ukończył z wyróżnieniem w 1902. W czasie studiów był członkiem polskich organizacji; utrzymywał się sam z pracy podczas praktyk wakacyjnych, na które wyjeżdżał m.in. do Westfalii.

W 1902–20 pracował w Witkowickim Gwarectwie dla Górnictwa i Hutnictwa (Witkowitz Bergbau- und Eisenhütten-Gewerkschaft) w kopalniach: „Eleonora” i „Bettina” w Dąbrowie Śląskiej k. Karwiny oraz „Karolina” w Morawskiej Ostrawie jako inżynier asystent, a następnie kierownik połączonych kopalń „Eleonora” i „Bettina”. Działał w Związku Górników i Hutników Polskich w Austrii oraz innych polskich organizacjach. Od 1904 należał do Macierzy Szkolnej dla Księstwa Cieszyńskiego (od 1918 członek honorowy). W 1906 na I Zjeździe Polskich Górników w Krakowie postulował założenie polskiej szkoły górniczej w Dąbrowie Śląskiej. Szkoła działała w 1907–20. K wykladał w niej (od 1910) miernictwo górnictwa i eksploatację węgla kamiennego, prowadził też ćwiczenia z miernictwa. Wydał notatki z wykładów: *Odbudowa węgla kamiennego ze szczególnym uwzględnieniem kopalń wybuchowych* (1911). Za udział w otwarciu szkoły przejściowo stracił pracę w kopalni i musiał

przenieść się do Morawskiej Ostrawy (1908). Doprowadził tam do powstania polskich szkół, pod opieką Tow. Szkół Ludowych, w Hermanicach i Radwanicach oraz gimnazjum w Orłowej. W staraniach o fundusze pomagała mu żona, która kwestowała wśród znajomych. K. połączył polskie gazety na Śląsku Cieszyńskim i dzięki niemu od 1912 wychodził „Dziennik Cieszyński”. W poł. 1910 K. powrócił do Dąbrowy Śląskiej.

K. działał również w Polskim Stronnictwie Narodowym na Śląsku, w Lidze Narodowej, był jednym ze współzałożycieli PSL na Śląsku (1906). Wraz z żoną opracował projekt proklamacji o przyłączeniu Księstwa Cieszyńskiego do Polski, przyjęty przez Radę Narodową Księstwa Cieszyńskiego 30 X 1918. W I 1919 po zajęciu Dąbrowy Śląskiej przez wojsko czeskie został aresztowany i zmuszony do wyjazdu do Cieszyna. W VII 1919 Ministerstwo Spraw Zagranicznych mianowało go przedstawicielem rządu polskiego przy misji alianckiej dla rozdziału zasobów węgla Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego.

Na pocz. 1920 K. powrócił do Dąbrowy Śląskiej, ale ponownie aresztowany i pobity przez czeską bojówkę opuścił w VI 1920 Śląsk Cieszyński. Podjął pracę w Dyrekcji Głównej Państwowych Zakładów Górniczo-Hutniczych w Warszawie. W VII 1920 był członkiem polskiej delegacji na konferencję państw koalicji w Spa (Belgia).

Od 14 XII 1920 pracował w Polskim Komisariacie Plebiscytowym dla Górnego Śląska w Bytomiu, następnie w Naczelnej Radzie Ludowej Górnego Śląska, gdzie kierował Wydziałem Górnictwa, a od I 1921 również Wydziałem Przemysłu i Handlu. Przygotowywał tam materiały dokumentujące ekonomiczne prawa Polski do Śląska. Następnie został członkiem Tymczasowej Śląskiej Rady Wojewódzkiej (VI 1922).

Od II 1922 K. był dyrektorem Departamentu ds. Śląskich w Ministerstwie Przemysłu i Handlu. 19 XII 1923 objął funkcję ministra przemysłu i handlu w rządzie W. Grabskiego i zajmował to stanowisko do 21 V 1925. Interesował się szczególnie polskim eksportem drogą morską i podpisał 4 VII

1924 umowę z konsorcjum polsko-francuskim w sprawie budowy portu w Gdyni.

Od I VIII 1925 był dyrektorem naczelnym górnośląskiego koncernu Vereinigte Königs- und Laurahütte z siedzibą w Berlinie. Doprowadził do utworzenia w 1926 spółki filialnej, która przejęła majątek tego koncernu na terenie Polski, i został jej prezesem. Firma działała pod nazwą Górnośląskie Zjednoczone Huty Królewska i Laura, Spółka Akcyjna Górnictwo-Hutnicza w Katowicach.

K. był jednym z organizatorów i prezesem (do końca życia) utworzonego w 1925 Syndykatu Górnośląskich Hut Żelaznych, przekształconego w 1926 w Syndykat Polskich Hut Żelaznych, oraz pierwszym prezesem (1922–25) Rady Nadzorczej państwowej Polskiej Huty Skarbowej Ołowiu i Srebra w Strzybnicy Spółka Dzierżawna SA. (1922–33). Należał do rady nadzorczej Tow. Starachowickich Zakładów Górniczych i był członkiem Prezydium Rady Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Handlu i Finansów (Lewiatan).

K. wiele starań poświęcił sprawie budowy połączeń kolejowych między Górnym Śląskiem a portami morskimi. W 1927 doprowadził do zbudowania linii Kalety–Podzamcze, pierwszego odcinka przyszłej magistrali węglowej.

Opublikował: *Kolej Śląsk–Gdynia jako najpilniejszy problemat gospodarczy Polski* (1928). Pisał także artykuły na łamach czasopism: „Przemysł i Handel”, „Ajencja Wschodnia” i „Polska Zbrojna”. Działał w powstałej w 1919 Lidze Morskiej i Rzecznej. Był członkiem Zarządu Głównego Stow. Polskich Inżynierów Górniczych i Hutniczych.

K. został odznaczony m.in.: Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1925), francuskim Krzyżem Komandorskim Legii Honorowej, szwedzkim Wielkim Krzyżem Orderu Gwiazdy Polamej.

Zmarł w Berlinie, gdzie udał się na leczenie.

Był żonaty od 1905 z Zofią z Grabskich Kirkorową, siostrą ekonomisty-reformatora W. Grabskiego, która utworzyła po śmierci K. fundusz stypendialny dla młodzieży pochodzącej

ze Śląska Cieszyńskiego.

PSB (J. Jaros); SBTP (J. Krawczyk); SPPT (J. Jaros).

Z. Kirkor-Kiedroniowa: *Wspomnienia*, Kraków 1988; L. Łakomy: *Inżynier Kiedroń – ideał współczesnego Polaka*, Katowice 1933; W. Magiera: *Sierota ministrem. Józef Kiedroń 1879–1932*, Czeski Cieszyn 2011; K. Nowak: *Polskość i ruch narodowy*, Cieszyn 2008, s. 7–17; A. Szczepański: *Inżynier Józef Kiedroń*, „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku” 1934, R. 4; *Wspomnienie pośmiertne*, „Przegląd Górnico-Hutniczy” 1932, nr 2.

Andrzej J. Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)